

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserti: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Državni zbor.

Dunaj, 1. oktobra.

Pod mogočnim vtisom balkanskih dogodkov se je avstrijski parlament zopet sestel. Obenem se je zvedelo, da je sklenil Češki svaz, da se noče pogajati z nobeno avstrijsko vlado. V tem razpoloženju je smatral dr. Grob za potrebno, da je izrazil svojo voljo do odločnega vztrajanja. Ledena tihta je zavladala po zbornici in ničesar se ni ganilo v veliki dvorani. Šele, ko je končal svoj govor s trikratnim »Hoch« na cesarja, so se mu odzvali nemški nacionalci in krščanski socialci. Ravnotako se je ponesrečilo ministrskemu predsedniku Hussareku, da bi bil dosegel s svojo »izjavo«, ki ni ničesar izjavila, kak uspeh. Čehi in Jugoslovani so ga neprestano prekinjevali s hudimi medkljici in zasmehovanjem, ne da bi se bili Nemci potegnili zanj. Govoril je najprej o resnem položaju, ki je nastal vsled bulgarsko-ententnega premirja, govoril je o miru, o Poljski, pri čemer je tajil vsako zavojevalno politiko, nakar je dobil od socialnih demokratov odgovor: Prepozno! Iste besede so mu zabrusili tudi Jugoslovani, ko je govoril o Bosni in o Čehih in se izrekel o potrebi avtonomije avstrijskih narodov. Njegove izjave o prehranjevalnih razmerah so izzvale nezadovoljnost, pri čemer je dobil v odgovor besede: Lakota! Salve smeha so polnile zbornico, ko je dejal, da so se Ogri načelno izrekli za pripravljene, da pošljejo živila. Izvzemši medkljice in zasmehovanja Čehov in Jugoslovancev je izzval govor splošno apatičnost in tudi zaslužil ni več. Dogodki nas prehitevajo, toda avstrijska vlada uporablja besede in daje predloge, ki bi nam bili utegnili koristiti pred petimi leti.

Danes se je sestel po daljšem odmoru zopet enkrat državni zbor. Dvorana in galerija sta prenapolnjeni.

Predsednik otvori sejo z nagovorom, v katerem je izjavil: Breme, ki ga je naložila prebivalstvu domala petletna vojna, je postalo skoro nezno. Želja po končnem, častnem miru je nezmerna. Centralne države so ponovno izrazile svojo pripravljenost za mir, ne da bi bile prejele kak odmev. Svosti si svojih dolžnosti napram narodu in domovini

moramo zbrati vse svoje moči, da pridemo slednjič do zadovoljivega konca. Nato je sklenil svoja izvajanja z običajnim poklonom pred »nezlomljivo zvezo z Nemčijo«.

Nato je prevzel besedo ministrski predsednik baron Hussarek in izjavil naslednje: Pri razmotrivanju celotnega položaja se moramo ustaviti najprej pri dogodkih v Bulgariji. Kakor je visoki zbornici znano, je bila prisiljena naša dosedanja zaveznica Bulgarija skleniti premirje. S tem je nedvomno tudi položaj monarhije na jugovzhodu resno ogrožen. Toda nikakor se mi ne zdi, da bi smatral položaj za kritičen. V zvezi z Nemčijo so bili storjeni primerni koraki, tako da lahko z mirnim srcem gledamo na potek dogodkov na Balkanu. Tudi na balkanskem bojišču stoje naše čete rama ob rami z nemškimi, in tudi tam bomo moško izkazali medsebojno zvestobo in trdno zvezo. (Češki medkljici: Stran od Nemčije!)

Ministrski predsednik je prešel nato k **mirovnemu vprašanju**. Govoril je o grozotah vojne, ki nas silijo, da iščemo pomočke in pota za sporazumen mir pri sovražnikih. Monarhija je mnenja, da je možnost za to dana, treba pa je, da se temu naziranjju pomore do zmage. Posebno resen korak v tem oziru pomenja nota grofa Buriana. Pametna podlaga za preureditev mednarodnih razmer, da bo vsem narodom in deželam osigurana eksistenca, je samo sporazum, ker bi vsaka druga rešitev te vojne pomenjala za premaganca za dolga desetletja nepopravljivo katastrofo.

Poljsko vprašanje je zgrajeno že na proklamaciji obeh cesarjev z dne 6. novembra 1916 in Poljska se bo skoro smatrala za neodvisni faktor v evropski politiki. Ona vprašanja, ki nastanejo iz razmer do sosedov bomo reševali potom pogajanj. Kako pa si hoče Poljska urediti končno veljavno obliko svoje državnosti, je prepuščeno njeni prosti samoodločbi. Znano je, da so na Poljskem samein struje, ki žele uresničenja neodvisnosti v ožji priključitvi k monarhiji, in ne more se nan vzeti za zlo, če zavzemamo na avstrijski strani napram takim stremljenjem simpatično stališče in skušamo s svojo naklonjenostjo olajšati pota. Prosto samoodločbo Poljakov

cenimo brezpogojno in zahtevamo le, da se upošteva na drugi strani tudi tedaj, če se izide v ugodnem smislu za nas.

Tudi o **jugoslovanskem vprašanju** je razpravljaj baron Hussarek. Dejal je med drugim: Tudi razmerje Bosne in Hercegovine je tako, da moramo že danes posvečati svojo skrb bodoči ureditvi. Bosna, katero je naše delo odprlo kulturi, je postala naša vsled misije, ki jo je nam poverila Evropa. Mi bomo smatrali Bosno tudi še nadalje za del monarhije. To nas dovede do družega problema, ki se tiče monarhije. Vsled naše okupacije so prišle te dežele v zunanje razmerje do monarhije. Znanе razmere v začetku tega stoletja so dovedle do aneksije, torej do razmerja, o čegar legitimnosti ni nikdar nihče dvomil. Aneksija ni izpremenila položaja niti na zunaj, niti na znotraj. Bosna ni bila ne avstrijska, ne ogrska, ne skupna dežela, kar vsled dualizma tudi ni mogla biti; postala je neločljiv del monarhije, državnopravno pa nedefiniran neutrum. Današnji čas pa zahteva tudi tu reda. Zato hočem govoriti o principih, ki vodijo avstrijsko vlado v tem oziru. Nikakor ne nameravamo svoje pravice do teh dežel opustiti ali pa zamenjati. Mi smo pošteno delali za razvoj teh dežel, pretrpeli smo aneksijsko krizo in v svetovni vojski smo bosansko mejo branili kot svojo. Zato se vprašujemo: Kako bomo varovali interes prebivalstva in interes monarhije? In tu se nam vriva misel, da historični razvoj, ki je državnopravno ločil Bosno, Hrvaško in Dalmacijo, ne odgovarja več upravičenim zahtevam prebivalstva, ampak da se tu poraja proces zedinjenja, katerega ustavljanje Avstrija ni poklicana. Rešitev bosanskega vprašanja more biti samo naravna. Tudi na tem polju se moramo ozirati na legitimne interese prizadetih narodnosti. Tako dobimo okvir, v katerega lahko položimo različne slike. Pri tem se moramo pa tudi ozirati na interes monarhije. Avstrija je na gospodarskem in kulturnem polju toliko storila in za obrambo teh dežel toliko krvi prelila, da se ne more odpovedati svojim interesom. Bosno smo priključili kot del Avstro-ogrskе in dežela ostane nevtralna. Naša doba zahteva red. Nastaja vprašanje, kakega razvoja bo deležna ta dežela. Zadrževati ga pač

LISTEK.

Na trgu.

Včeraj smo imeli deževno vreme. Danes je lep jesenski dan. Šel sem na trg. Trg je živ. Polno je na njem šotorov in pod šotori polno jerbasaov z lepo naloženim in razloženim vsakovrstnim sadjem, ki se šopiri pred lačnimi očmi nebrojne množice. Tu trtne jagode, ki se svetlikajo kakor debeli biseri ob toplih žarkih zlatega astra, tam rumene breskve poleg črnih češpelj. Tu lepi in okrogli trebuški maslenih hrušk, tam zopet cvetke in črne smokve z resnim poljubčkom na odprtih ustnih rdečega gobčka. Ej, kako je lepa jesen, kako lepo in žarko je njeno solnce, kako je sladak nektar njenih sadov. Trg v jeseni, to je kakor dete v skrbnem materinem naročju, ki nosi s seboj dih življenja in veselja.

Ob trgu je stalo vpreženo v majhen koleseli drobno kljuse. Pred seboj je imelo umazan jerbasa, iz katerega je kljuse zobalo gnile češpelje. Češpelj je bilo dosti in to je bilo kljusetu všeč. Mirno in skrbno je zobalo in se od časa do časa ozrlo po množici, ki se je pehalo na trg, da dobi svoj delež jesenskega daru.

Dva raztrgana paglavčka sta prišla po trgu. Malá in revna oba. Eni v sami srajčki, ki mu je segala do kolena; njegov tovariš je nosil na sebi nekaj, kar je bilo hlačam podobno. Dosti je bilo na trgu sadja ali njima je bile vse prepovedano. Pred kljusetom sta obstala in ličici sta jima zažareli, kakor da sta istaknila vir človeške sreče. Brez obotavljanja in brez bojazni sta prisledla k

južini kljuseti in pričela zobati iz umazanega jerbasa gnilo sadje. Konjiček ju je pogledal in zobal še sam naprej. Nič ni protestiral in nobena kretnja njegova ni kazala, da bi bil nejevoljen, če mora deliti z drugimi svojo bomo malico. Ko je pa zopet dvignil razmršeno glavo in se ozrl po trgu in po množici, se mi je zdelo, da vidim v njegovih očeh čut usmiljenja in čut ponosa nad svojo živalsko dobroto. »Vendar sem boljši od človeka«.

Idila iz današnjih dni na trgu polnem sadja. Čez trg sta šla lačna paglavca. Ljudi sta se bala. Ljudje ne bi bili imeli usmiljenja do njiju. Konja, živine se nista bala.

Kaj bi se jima zgodilo, da sta prisledla k mizi kulturnega človeka in hotela deliti z njim južino?

Cemu vprašam to? Vsaj smo pač ponosni, da nismo živina.

Cigan.

V Miljah je cigan okradel vojno kuhinjo. Seveda so ga prijeli in ga spravili v ječo. V ječi je mož izvedel, česa ga vsega dolže in kako so nagromadili število in vrsto ukradenih reči. To ga je užalilo in je sklenil, da se reši iz zagate kolikor mogoče najbolje. V to svrhu je poslal sodniku, ki je imel nalogo, da ga sodi, naslednje razbremenilno pismo:

Spoštovani gospod sodnik!

Res je, kradel sem, ali to ne gre, da bi človeku nprtili kazen tudi za reči, ki jih ni ukradel. Zakaj sem kradel? Zato, ker sem bil lačen. In sem res ukradel le toliko, kolikor sem pojedel. Pojedel in torej ukradel sem največ kilogram masla. Jaz imam namreč dober želodec.

Obtožnica pa pravi, da sem ukradel tri kile masla. To ni res. Jaz sem pustil v kuhinji še veliko masla. Kam je šlo torej maslo, ki ga jaz nisem vzel in ga niso našli več tam? Nadalje sem pojedel šest hlebkov kruha. V obtožnici se mi pa stavi v račun deset hlebkov. Dobro vem, da sem pustil v kuhinji štiri hlebčke, od katerih imam pravico, če me dolže za vseh deset hlebkov. Kdo je vzel one štiri hlebčke? Nadalje mi stavite v račun osem skledic testenine (makaronov) z maslom. Pojedel sem pa le pet skledic. Kdo je pojedel ostale tri? In pa. Moštvo ni imelo makaronov z maslom zabeljenih za večerjo, marveč nezabeljeno zelje. Za koga so bili oni dobro zabeljeni makaroni? In pravim: Sedaj sem jako lačen. Ker se me že dolži za toliko reči več kot sem jih v resnici pokradel, vem, da bom moral plačati vse, kar se mi stavi v račun, če že ne z denarjem, pa z večjim številom dni ječe. Zato so po pravici moje tudi one reči, ki jih nisem ukradel in ki jih bom plačal bodisi tudi le z ječo. To pa ne gre, da bi jemali meni, ubogemu ciganu, kar je mojega. Prosim vas torej, da mi pošljete sem dve kili masla, štiri hlebčke kruha in tri skledice makaronov z maslom zabeljenih.

Zahvaljujoč se vam v naprej beležim

Matija Levakovič.

Mož je mislil popolnoma logično. Ne vemo pa, ali je taka logika ugajala tudi sodniku. Cigan namreč ne ve, da ni prepovedano krasti, marveč je prepovedano se dati vjeti zaradi tatvine.

ne moremo in ne maramo, a biti more le v interesu plemen, varovati pa moramo avstro-ogrske interese. Preveč smo opravljali kulturnega dela, preveč je teklo avstroogrske krvi, preveč je častitih spominov, da bi se mogli sprijazniti z mislijo odpovedi. (Poslanec sodrug Soukup: 30.000 obojestrnih tvori častivredne spomine.) Moramo dobiti sigurnost, da ne bomo trpeli škode in da bo naše gospodarsko stališče varovano. Nikdo nas ne bi mogel prisiliti, da se odpovemo svojih pravic. Doseči se da vse le potom razprav. Zasigurati se moramo, da bodo storjeni dogovori, ki odgovarjajo interesom monarhije. Da gre za enkrat le o pripravljajočih korakih, je gotovo. Vse se vrši po ustavnih potih in načelih samodločbe. O finančnih vprašanjih govoreč, se je dotaknil ministrski predsednik vprašanja prehrane. Dovoza od zunaj se ne smemo nadejati in ga previsoko ocenjevati. V Romuniji je bila žetev slaba in z Ukrajine se ni posebnega nadejati.

O avtonomiji narodov je rekel ministrski predsednik, da nas koraki zgodovinskih dni silijo, da ne pozabimo nalog bližnje bodočnosti. Nobena zgradba nima trajne vrednosti in mi se ne moremo še dalje odtežati razpravi o avtonomiji narodov. (Medklci pri Čehih in Jugoslovanih.) Reklo bi se, da hočemo zgodovinski razvoj države zadrževati, če bi se protivili tem zahtevam. Že v prejšnji narodno nezavedni dobi smo opazili početke narodne avtonomije. Tej ni delala država nikoli nikakih ovir. Pač pa jo je gojila bolj nego katera koli država na svetu. Upamo, da se avtonomija še izpopolni in izboljša. Ni lahko — pet desetletij to dokazuje — najti pravo pot. Težko je delati v tako nemirnem in neugodnem času. Izpolnitev zahtev enemu narodu, pomeni za drug narod morda vladu tujcev.

Tudi financ se je dotaknil gospod ministrski predsednik v svojem govoru. Med vsemi nalogami zbornice je pred vsem finančno vprašanje izredne važnosti. V vojnem času se morajo tekoči stalni izdatki všteti izdatke za pokritje dolgov ravno tako pokriti z rednimi dohodki kot v mirovni dobi. Prejšnja vlada je predložila celo vrsto davčnih načrtov in ne morem dovolj nujno prositi, da jih zbornica čimprej reši. Ministrski predsednik opozori na nove davčne predloge, ki jih bo kmalu predložil zbornici finančni minister. Glede predloge tekočega davka na imetje pripominja, da bo to dopolnilni davek našega dohodninskega davka. Pozivlja, naj se opusti pri reševanju financ vse, kar politično loči, ker gre ne samo za koristi države, temveč za one vsakega državljan. Šele ureditev financ nam bo omogočila reševati one naloge, ki jih mora sprejeti zbornica v svoj delovni program.

Glede prehrane je dejal baron Hussarek, da je žetev splošno dobra, posebno ječmen in oves. Polna krušna količina se še ne more uvesti, ker ni mogoče dobiti zanesljivega pregleda čez množine žita, ki so na razpolago za celo gospodarsko leto. Letna pa je bila v nekaterih deželah slabša kot se je pričakovalo. Tihotapska kupčija je postala resna nevarnost za državno preskrbo in jo bo treba energično zatreti. Radi neugodne žetve Rumunija ne bo veliko dobavila. Tudi iz Ukrajine ne bo veliko in primanjkljaj naj krije Ogrska. V teku pa so akcije za prehrano srednjega stanu, državnih uslužbencev in otrok. Malodušnost ni na mestu.

Po predlogu predsednika sklene zbornica, da se odgodi debata o vladni izjavi, v zvezi s prvim branjem predlogov glede mirovnega vprašanja, kot prva točka dnevnega reda do jutrajšnje seje.

Razvoj v Nemčiji.

V Nemčiji se nekaj pripravlja. Za nekatere ljudi je važno vprašanje, kaj se godi zunaj v državi: ali stopijo socialni demokratje v vladu ali ne. Glavna stvar pa je, je-li bo božja miloščina nadomeščena s samozvestno demokracijo.

Skoro štiri leta je šlo tako počasi, ali v petem pa ne more iti tako dalje. Zvest svoji nalogi kot vladar hoče nemški cesar svoje pridne deželne otroke nagraditi za njih hrabrost v vojni, s tem da jim je obljubil več pravic. Dne 17. julija 1917 je izšla cesarska naredba, v kateri je obljubil pridnim Prusom enako volilno pravico za pruski deželni zbor. Že leto in dan čakajo Prusi na izpolnitev te obljube, toda ne more se uresničiti: cesarju najzvestejši, o božjem poslanstvu pruskega kralja prepričani ljudje na Pruskem menijo, da stara Prusija ne prenese toliko demokracije, in tako so odklonili na podlagi razrednih predpravil v pruskem deželnem zboru sedeči go-

spodje Junkerji in Vsenemci, pritrdilo cesarjevi obljubi in jo onemogočili. Odstranitev razredne volilne pravice na Pruskem ni le prusko temveč nemško vprašanje. Prusija ima vodstvo nad nemškimi zveznimi državami, tedaj ji ni vseeno, kakšna deželna vlada tam obstoji. Junkerji in vsenemški zgornji Prusi se boje za svojo vladu. Čim bolj se je vojna sreča nagibala Nemčiji, tem bolj so bili predrzni: Zanje je v vojni vse Hindenburg, ki je sam Prus, vsi drugi izpolnjujejo, tako mislijo, le svojo podložniško dolžnost. Vendar je postala z vojnimi leti vojna tudi za brumne Nemce, všteti Pruse, vedno bolj neznosna, pa so prišli bolj in bolj do prepričanja, da cesarska vlada ne dela to, kar bi moglo dovesti do miru. To razpoloženje je postajalo močnejše, in zdi se, po umiku čet na zapadni fronti, da je precej naraslo. Seveda nemškemu narodu se je prevečkrat obljubljala nasilna zmaga nemških čet. Dve fazi sta se pri tem posebno odlikovali: pričetek neomejenega podmorniškega boja in po brest-litovskem miru napovedana ofenziva. Doba, v kateri bi morali priti do zmage, je deloma že davno minila in tako stoji Nemčija vnovič pred vojno zimo. To razburja duhove.

Že v prejšnjem letu so zahtevali meščanski in socialnodemokratski krogi, naj bi se dal državnemu zboru vpliv na zunanjo in notranjo politiko. Imenovalo se je nekaj parlamentarcev ministrom in s tem naj bi bilo opravljeno. S tem pa se nemški narod sploh ne more zadovoljiti in zahteva parlamentarno vladu, to se pravi: iz zaupnikov poslancev sestavljeno vladu. Doslej tega na Nemškem ni bilo. Zgodilo se je večkrat, ko sta imela vlada in parlament težkoče, da je cesar odpustil vladu, na njeno mesto pa imenoval še bolj poslušno. Poleg tega pa je cesar, ne oziraje se na parlamentarne dogodke, vodil svojo lastno politiko. Tudi v vojni je delal tako do zadnjega. Ako je državni kancler govoril o sporazumnem miru, tedaj je cesar neposredno nato govoril o zmagi »njegovih« hrabrih vojakov. Razume se, da je to tudi pridnim Nmcem že zopno in da hočejo le-ti v politiki imeti odločevalno besedo. (Bela lisa.) (Arbw.)

Vojna poročila.

Avstrsko vojno poročilo.

Dunaj, 1. oktobra. Uradno se razglša: Na alban-ski fronti krajevni boji. Sicer nobenih posebnih dogodkov.

Strahoviška bitka na zapadu.

Berlin, 1. oktobra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Naša nova fronta na Flanderskem gre v smeri v lanski flandrski bitki zgrajenih zadaj leže-čih postojank od Handzaeme, zapadno mimo Rousselaere, čez Ledeghem in Cheluve proti Werviecu in potem v dolini Lyse proti naši stari postojanki pri Armentiere-su. Sovražnik je napadel včeraj popoldne med Rousselaere in Werviecu. Bil je zavržen pred našimi črtami. Razen Belgijcev in Angležev smo ujeli včeraj tudi Francoze. Sunkni sovražnika med Fleurbaixom in Hulluchom in delni napadi proti višinam Fromellesa in Aubersa so se izjalovili. Na obeh straneh Cambraija so nadaljevali Angleži čez dan svoje napade. Popoldne se je posrečilo njihovi novo zastavljeni kanadski diviziji začasno napraviti sunk mimo Cambraija na Ramilliers. Pod vodstvom generala Fritscha je vrgla vrttembergška 26. rezervna divizija, ki se je posebno izkazala v bojih med Arrasom in Cambraijem, sovražnika zopet nazaj na Tilloy. Tudi južno Cambraija smo docela držali svojo postojanko proti večkratnim navalom sovražnika. — Armadna skupina generala Boehna: Na obeh straneh Le Chateleta je sovražnik popoldne zopet obnovil svoje napade med Venduillom in Joncourtom. Tudi južno Joncourta in južno Somme so se razvili zvečer silni boji. Napadi sovražnika so bili povsod zavrženi. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Proti našim črtam med Aisno in Veslo ter preko Vesle med Breuilom in Joncheryjem je napel sovražnik silne napade. Kljub večkratnemu navalu so se izjalovili razen delnega uspeha, ki je privedel sovražnika na višine severno Breuila. V Champagni se je omejeval sovražnik na delne napade vzhodno Suippesa pri Ste. Marie a Py, severno Somme Py in proti našim novim črtam, ki smo jih zasedli ponoči severno Avre in Marvauxa. Bili so zavrženi. Pri Ste. Marie a Py smo ujeli pri tem dve francoski stotnji. Z močnimi silami so napadli Amerikanci vzhodno Argonov. Ognjišči bojev sta bili zopet Apremont in gozd Montrebeau. Sovražnika smo povsod odbili. Tudi včeraj je imel zelo težke izgube. — Armadna skupina generala von Gallwitz: Na zahodnem bregu Moze je ostalo bojno delovanje omejeno na motilni ogenj. Infanterija, pionirji in artilerija so enako udeležene uničenja številnih sovražnikovih oklopnih vozov.

Berlin, 1. oktobra zvečer. Ljuti sovražni napadi na Flanderskem, ob obeh straneh Cambraija in v Champagni so bili zavrženi.

Bulgarsko vojno poročilo.

Sofija, 1. oktobra. Poročilo bulgarskega generalnega štaba z dne 30. septembra. V zmislu določil sklenjenega premirja so bile vojaške operacije danes ustavljene.

Francoski podmorski čoln potopljen.

Zeneva, 1. oktobra. Iz Pariza prihajajoča poročila potrjujejo izgubo francoskega podmorskega čolna pred Kotorom v Dalmaciji.

Boji v Palestini.

London, 30. septembra. Vojno poročilo iz Palestine: Skupno število do 29. septembra dobljenih ujetnikov znaša 50.000. Število uplenjenih topov se je zvišalo na 326.

Politični pregled.

— Ministrski svet. Predvčerajšnjim se je vršil na Dunaju ministrski svet, ki je trajal celi dve uri. Pečal se je s pripravami za otvoritev državnega zbora.

— Intrigo proti načelniku jugoslovanskega kluba. Kranjska deželna vlada je razposlala sledečo tajno okrožnico: »Zelo važno. C. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko. Št. 4965/Praes. Rovanje poslancev in voditeljev strank. Ljubljana, 31. avgusta 1918. Zelo nujno!« »Strogo zaupno!« Vsem gospodom predstojnikom c. kr. okrajnih glavarstev na Kranjskem. Zvedel sem, da državni poslanec dr. Korošec baje vneto agitira zoper vojno posojilo in zoper izvršitev rekvizicij. Vašemu blagorodju se naroča, da strogo zaupno poizvedujete v omenjenih smereh in mi o uspehu zanesljivo poročate do 15. septembra t. l. V poročilu naj Vaše blagorodje tudi naznani, ali dr. Korošec razen propagande za ustanovitev jugoslovanske države, ki jo je delal na raznih shodih na Kranjskem, tudi sicer kako agitira proti enotnosti države, pri čemer naj se navedejo konkretni podatki. V obeh smereh naj se morda potrebne informacije ali poizvedbe dobe na najstrožje zaupen način, zlasti naj se opusti kakršnokoli dopisovanje z orožniškimi poveljstvi, predstojniki občin itd. Za c. kr. deželnega predsednika: Laschan l. r. e. — »Slovenski Narod« pripominja: Razkrili bomo še interesantno zvezo te okrožnice z velikopotezno intrigo c. kr. deželne vlade proti voditelju naše parlamentarne delegacije.

— Korošec pri Hussareku. Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je imel predvčerajšnjim daljši razgovor z ministrskim predsednikom o notranji in vnanji politiki. Na razgovor je prišla tudi afera prof. dr. Lončarja, obrtna šola v Trstu in zasledovanje jugoslovanskih politikov s strani kranjske deželne vlade.

— Deželna konferenca nemške socialnodemokratske stranke na Koroškem se je vršila ono nedeljo v Celovcu. Udeležilo se je okoli sto zaupnikov delavstva na Koroškem in poslanec Vincencij Muchitsch kot zastopnik državnega strankinega zastopstva in štajerskega deželnega strankinega vodstva. Deželni zaupnik sohr. Gröger jo je otvoril in pozdravil navzoče, na kar so bili izvoljeni v predsedstvo sodrugi Netzler in Lukas iz Celovca, Schatzmayr iz Beljaka in Luger iz Št. Vida. Sprejela se je resolucija o potrebi hitrega miru. — Predsednik Neutzler se je v toplih besedah spominjal umrlih, sodruga Mahrerja in drugih umrlih sodrugov in sodružic. Po volitvi mandatne in volilne komisije je poročal sohr. Gröger o stranki. Konferenca je vzela njegovo poročilo na znanje. Dodatno k temu je opisoval sodrug Muchitsch težkoče s katerimi se je imelo boriti delavsko časopisje v splošnem, Sodrugi Dimmig je poročal o blaginjskem stanju in sodrug Laschann o strankini kontroli. V debati so govorili sodrugi Melchior (Beljak), Hubmann (Št. Vid), Lukas (Celovec), Wolf (Treibach), Schatzmayr (Beljak), sodružica Kircher (Beljak), Gabriel (Spital), Luger (Št. Vid). Zaključno besedo je imel Gröger. Predlog glede poročila o strankini kontroli in strankinem zastopstvu se soglasno sprejme. V popoldanski razpravi je poročal sodrug Schatzmayr iz Beljaka o sklepih konference v Zellu ob jezeru in takoj nato je govoril sodrug Gröger o spojitvi meščanskih strank in delavstva. V debato je posegel le sodrug Dimmig, ki se je pečal s konferenco slovenskih socialnih demokratov v Celovcu. Poročilo o težkočah življenske preskrbe in o stranki je imel sodrug Lukas. V debato so posegli sodrugi: Neutzler, Melchior, Kircher, Hubmann, Gabriel, Eich in Muchitsch, ki je zaključil debato z učinkovitim govorom. Nato je določila deželna konferenca oster protest proti podražitvi mleka in hoče taisto preprečiti z vsemi dopustnimi sredstvi. Predsednik je v svojem končnem govoru pozivljial k vztrajanju v boju za interese delavstva in zaključil konferenco ob sedmih zvečer. — Njen potek se mora zaznamovati kot zelo zadovoljiv, saj so debate pokazale koliko duševne moči je med delavstvom, in kako globoko koreninijo socialnodemokratske ideje v kljub vsem težkočam v delavstvu.

— Razdelitev Češke. Dne 1. oktobra bi imela iziti naredba o razdelitvi deželne upravne komisije v nemško in češko sekcijo, kar pomenja prvi korak k raztrganju dežele tudi v avtonomnem področju. Pod vtisom najnovejših dogodkov pa naredba baje ne bo razglašena.

— Priprave za mirovna pogajanja. Začasni poslovodja Avstro-Ogrske v Haagu je 25. septembra po naročilu svoje vlade sporočil vnanjemu ministru holandskemu, da bi Avstro-Ogrska rada videla, da se določi prestolnica kraljice za taka pogajanja, kakor jih je c. in kr. vlada v svoji noti z dne 14. septembra predlagala. Vna-

nji minister je na to odgovoril, da bi se čutila kraljica srečno, če more dati svojo prestolico na razpolago obojima strankama za taka pogajanja.

— **Grof Tisza zopet pri cesarju.** Grof Tisza, ki se je vrnil s svojega bosenskega potovanja, je prišel predvčerajšnjim na Dunaj, kjer je imel dolgo konferenco z vnanjim ministrom grofom Burianom. Po konferenci je bil grof Tisza sprejet v avdienci, v kateri je vladarju poročal o svojih vtisih z Bosne in Hercegovine in o razgovorih z jugoslovanskimi politiki. Tudi o vnanjem položaju se je govorilo. Po avdienci se je Tisza posvetoval s Spitzmüllerjem o bosenskem vprašanju.

— **Najresnejša ura za nemški narod.** Zdi se, da bje nemškemu narodu najresnejša ura v tej vojni. V nemških političnih krogih nič več ne dvomijo, da je napočila ura odločitve. Tudi ako bi se položaj na Bulgarskem preokrenil na bolje, smatrajo optimizem za nevarnost. Članki vseh listov izzvenevajo v proglas na narod, naj mirno, s krepkimi živci in samozaupanjem zre bodočim dogodkom v oči. Trenotni položaj je smatrati za vojni krizo prve vrste. Parlamentarizacija nemške vlade je v teku, že v najkrajšem času bo sklican državni zbor. Le temeljita izprememba vladnega sistema bo grozeči nevarnosti mogla priti v okom.

— **Parlamentarizacija vlade v Nemčiji.** Upliv bulgarske katastrofe na notranjo in vnanjo politiko centralnih držav je velikanski. Vse se zaveda, da je treba v tako kritičnem trenutku močne roke in pa enotnosti v notranji politiki, če hočemo kljubovati velikemu navalu sovražnikov, ki nam preti na vseh straneh. Takih mož pa pri nas ni — ne v Nemčiji, ne v Avstriji, Nemčija je vsaj v toliko na boljšem, ker ima svojega Hindenburga, ki odločuje in vodi vojaško stran nemške politike, nimajo pa nobenega državnika, ki bi znal z energijo in spretno besedo ves nemški narod potegniti za seboj in ga tako navduševati za nemške cilje, kakor zna Lloyd George Angleže ali pa Clemenceau Francoze. To čutijo vse politične stranke v Nemčiji in zato stremijo danes bolj nego kdaj za parlamentarizacijo vlade v nadi, da se bo vendar našel mož, ki bi imel trdno oporo v parlamentu in, na to oporo računajoč, lahko premagal vse neodgovorne uplive in ki bi tudi na zunaj lahko nastopal ne samo kot zaupnik vladarjev, ampak kot zastopnik celokupnega nemškega naroda. To se pravi, da v Nemčiji čimdalje širši krogi uvidevajo potrebo demokratiziranja. To nam priča tudi najnovejši dekret nemškega cesarja.

— **Gospodarska pogodba z Rumunijo.** Nemško-avstrogrski urad je sklenil z rumunskim generalnim gospodarskim ravnateljstvom pogodbo, po kateri mora oddati vsak izdelovatelj vina 65 odstotkov izdelanega vina omenjenemu gospodarskemu uradu.

— **Rumunija se pripravlja.** Iz Rumunije prihajajo resne vesti. Ententofilski stranka pridobiva vedno več somišljenikov tako na dvoru, kakor tudi med državniki, pa tudi med ljudstvom. Bulgarska katastrofa je vzbudila v Rumuniji nove upe. Na dvoru se vršijo neprestano konference, katerih se udeležuje tudi bivši ministrski predsednik Brătianu.

— **Wilson za male narode.** Predsednik Wilson je nastopil na velikem shodu v Newyorku. V svojem govoru je med drugim izjavil: Konec ne more biti dogovor, kompromis ali kako slepomišljenje z interesi, ampak popolnoma jasen sprejem načela, da so interesi malih narodov ravno tako svetli, kakor interesi velikih in močnih narodov. Pod tem razumevam trajen mir. Cena za trajen mir je nepristranska pravičnost in nepogrešljivo sredstvo za to je liga narodov.

Okrajna konferenca v Logateu.

(Konec.)

Pri točki aprovizacija je poročal sodrug Štravs približno naslednje:

Naše aprovizacije so osnovane prav po avstrijskem receptu. Vodilni politiki posnemajo Nemčijo v vsem, samo v tem, kar je pametnega, ne. Pri nas imamo toliko aprovizacij, kolikor je stanov. Občinske, podjetniške, združne in uradniške. Izmed teh so najslabše občinske. Vodijo jih osebito po kmečkih občinah župani, župniki in par njih kolegov. Kako se razdeljuje v teh aprovizacijah blago bodo navzoči sodrugi vedeli sami najbolje. Meni je znano samo to, da nekateri dobivajo po cele vreče moke in drugega, ki imajo doma pridelke, največji sloji pa komaj na vsake dva ali tri mesece po par kilogramov. Ime sem dovolj prilike, občeati z ljudmi kmečkih občin, delal sem jim prošnje in pritožbe, da bi se jih upoštevalo enakomerno z drugimi, toda vse zaman. Župnik, župan in organi raznih oblastev in zavodov so si v tem popolnoma edini, da morajo eni stradati, drugi pa na njih račun živeti. Posebno čudne pojme imajo gospodje pri okrajnih oblasteh in zavodih glede nakazila in preskrbe z živili. Če vzamemo sedanjjo sezono za krompir. Popolnoma na jasnem smo si z oblastni vred, da krompirja letos v našem okraju ni niti za lastno preskrbo posameznih občin. Ali kljub temu se ne stori nobenega koraka, da bi preskrbeli dokler je čas, krompir od tam, kjer bi se ga sedaj še dobilo. Sestavljajo takozvane pregledovalne komisije po vseh občinah, da pregledajo zaloge in zadostijo

kontingentu krompirja. To bo trajalo najmanj en mesec dni; potem ko bodo uvideli, da krompirja res ni, bodo začeli šele študirati, kje bi se dobil, med tem pa bo prišla zima in krompir bo tudi tam kjer je sedaj, prodan pod rokami onim, ki imajo dovolj denarja, reveži pa bodo ostali brez blaga, ker če bi ga tudi dobili od kupcev, bo cena taka, da delavec ne bo mogel kupovati. Pri teh razmerah kot so danes tudi najbolj poštena aprovizacija ne more obvarovati ljudi pred lakoto in poginom. Kajti mi vsi vemo, da odmerjene množine moke in drugega, kar se dobi, ne zadostuje za preživljanje ljudi, ki nič ne delajo. Kaj pa še delavec, ki mora delati ravno tako kot takrat, ko je bilo vsega dovolj ali pa še bolj. Ni se čuditi torej, da ljudje zamenjajo za živila obleko, pohištvo in skratka vse, samo da ostanejo pri življenju. Pogledimo v velika mesta. Na stotisoče delovnega ljudstva strada tam. Na drugi strani pa vidimo, da oni ki imajo dovolj denarja, žive ravno tako ali pa še bolj razkošno kot pred vojno. Dobi se vse za velik denar, toda kdor ga nima, je revež. Ni uroj namen danes razmotrivati, kako naj se temu odpomore, ker sem gotov, da ne pomaga nič. Preostaja nam nič drugega, kakor zbrati svojo pamet in moči ter skušati doseči mir. Ako ne, pa poginuti, kakor pogine žival gladu, ki si ni znala pomagati, da bi se najedla. Ako razmišljujemo žalosten položaj, v katerega so nas zavedli večletni reševalci in zastopniki ljudstva, potem pridemo zopet do zaključka, da je resničen samo pregovor, ki pravi: Pomagaj si sam in bog ti pomore.

Poročilo se vzame v znanje.

Slednjič je konferenca sprejela sledeče resolucije:

I.

Okrajna konferenca za idrijsko-logaški okraj najodločneje protestira proti ministrski odredbi glede prepovedi nakupovanja živil za lastno potrebo tudi tistim, ki nimajo nikakršnega lastnega pridelka, t. j. industrijskemu delavstvu. Konferenca zahteva, da se ta odredba takoj odpravi ali pa naj se aprovizacija uredi tako, da bo zadostovala življenjskim potrebam.

Konferenca obenem protestira proti krivičnemu razdeljevanju živil po občinskih aprovizacijah ter zahteva, da se povsod izvoli v nadzorstvo za to sposobne ljudi, ki bodo nepristransko postopali.

II.

Konferenca zahteva, da se občinsko gerentstvo za mesto Idrijo takoj odstrani ter razpišejo občinske volitve. Sočasno konferenca zahteva uvedbo splošne in enake volilne pravice za vse občinske zastopnike in deželni zbor Kranjski.

III.

Konferenca pozivlja vse zaupnike in somišljenike v idrijsko-logaškem okraju, da neumorno delajo, da se v vsakem kraju, kjer je le 10 sodrugov, ustanovi politična organizacija naše stranke, kjer te ni mogoče ustanoviti, naj se ustanovi vsaj podružnica Delavsko izobraževalnega društva »Svoboda« v Ljubljani. Obenem se pozivlja vse zaupnike, da neumorno agitirajo za naš dnevnik »Naprej« in drugi strankin tisk. Konferenca vidi le v izobrazbi delavstva podlago za razvoj socializma na slovenskem, zaradi tega smatra kot koristno, da se po vseh občinah prirejajo poučni shodi in predavanja, vsled tega konferenca pozivlja izvrševalni odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke, da preskrbi potrebne poročevalce in predavatelje.

IV.

Konferenca izraža željo po takojšnjem miru na podlagi pravice in samoodločbe narodov. Konferenca zahteva samoodločbo tudi za svoj narod, ki naj se združi v suvereni državi S. H. S. Konferenca najodločneje protestira proti vsem nepoklicanim, ki hočejo Slovence odtrgati od bodoče jugoslovanske države. Konferenca izjavlja, da slovenski socialistični proletarijat ne more tega pod nobenim pogojem dovoliti ter da bo proti tej nakani nastopal z vso svojo silo, ki jo ima na razpolago.

V.

Konferenca smatra za potrebno, da naša stranka sodeluje v Narodnem svetu.

VI.

Konferenca najodločneje protestira proti neopravičenemu preganjanju profesorja dra. Lončarja samo radi tega, ker je vestno opravljal svojo dolžnost kot profesor in kot Slovenec. Želi, da bi vsi vplivni faktorji napravili potrebne korake, da se da dru. Lončarju potrebno zadoščenje za krivice, ki je je pretrpel. Konferenca izreka dru. Lončarju svoje iskrene simpatije, ter se mu zlasti idrijsko delavstvo zahvaljuje za njegovo delo na kulturnem polju.

Ker se ni nihče oglasil k besedi, zaključil predsednik konferenco z živio-klici na mednarodni socializem.

Dnevne vesti.

— **Zborovanje državnih uslužbencev** se je vršilo v nedeljo popoldne ob štirih v Mestnem domu. Udeležilo se ga je okrog 200 udeležencev. Sprejela se je resolucija: 1. Podvojitev draginskih doklad od 1. junija 1918 naprej za vse aktivne in vpokojene državne uslužbence. 2. Do-

volitev nabavnega prispevka, ki naj se izplača vsako četrta leta, in sicer za samce 1000 K, za poročene 1500 K in po 300 K za vsakega nepreskrbljenega otroka. 3. Draginske doklade naj se vštejejo v pokojnino do končne ureditve plač. 4. Dvojna štetev vojnih let za povišanje v plači in pokoj. 5. Ureditev službenih, pokojninskih in preskrbovalnih prejemkov državnih uslužbencev in njih preostalih. 6. Razdoližitev državnih uslužbencev. 7. Prisilno zavarovanje vseh državnih uslužbecev in njihovih svojcev proti boleznim in nezgodam. 8. Znižanje voznih cen za državne uslužbence, njihove žene in otroke, enako železničarjem ali častnikom. 9. Zvišanje diet, ponočnih pristojbin in honoriranj nadur. 10. Neposredno državno preskrbo vseh državnih uslužbencev z živili (enako težakom) in drugimi potrebščinami. 11. Za slučaj, da se odpravijo odredbe za varstvo najemnikov, naj prevzame država povišek stanarine.

— **Železniška nesreča** se je zgodila dne 29. m. m. blizu postaje Logatec. Trčil je baže nočni brzovlak, ki je odhajal proti Dunaju, z nekim tovornim vlakom. Ali je povzročila nesreča kaj žrtev ni znano.

— **Tri dote po 260 K** se podeli iz ustanove Andreja Covacicha ubožnim, delavnim, neoporečnim dekletom, pristojnim v Trstu, katoliške vere, ki se poroče s poštenim delavcem. Ena teh dot se podeli rojeni Barkovljanki, in če ne bi bilo take, drugi prosilki. Prošnje s krstnim listom, domovnico, izjavo, da ženin pripada delavskemu stanu, izpričevalom o gnotnem stanju in npravnostnim izpričevalom neveste in ženina naj se vložijo na mestni magistrat. Če se prosilka, kateri se podeli dota, ne poroči do 30. novembra 1919, zapade dota.

— **Nezgode v Trstu.** Dunajski brzovlak je povozil dne 26. m. m. ob polenajstih ponoči na južnem kolodvoru na Opčinah nepoznanega vojaka in ga tako razmesaril, da ga niso mogli spoznati. — Josip Grassi, 61 let star, delavec v Lloydovem arzenalu, je padel z nekega pet metrov visokega mosta, se precej poškodoval in si tudi pretrsel možgane. Prepeljali so ga v bolnico. — Dvintidesetletnemu Hermanu Piazza se je omračil um, da je začel na cesti kričati, da je cesarjev sin in da mu država dolguje še tri milijone kron. Reševalno društvo ga je prepeljalo v mestno bolnico.

— **Umor mlade vdove v Pulja.** Petindvajsetletna Marija Perac je vdova. Živela je pri svojih starših. Štirinrtidesetletni brivec Herman Fuchs se jej je začel dobrikati. Ko mu je na njegovo prošnjo popravila obleko in mu jo prinesla v stanovanje, jo je napadel in menda hotel posiliti. Vdova je prikricala iz njegovega stanovanja, vsa v krvi in z ranami na prsih in na grlu. Kmalu nato je izdihnila. Fuchsa so zaprli. Na vprašanja ne da nikakršnega odgovora.

— **Tiskarski štrajk v Inomestu.** Dne 24. septembra so izročili tiskarski pomočniki svojim gospodarjem memorandum, po katerem naj bi se draginske doklade za Inomest pomaknile iz četrtega v peti razred. To zahtevo so tiskarnari odklonili. Od četrta ne izhajajo v Inomestu nobeni časopisi in počiva vse tiskarsko delo.

— **Darilo Čehov.** Povodom svetovavlavskega dneva je nabrala Praga po cestah 90.000 kron za Češko Šolsko Matico in za Češko sree.

— **Koruzna na Hrvaškem** je zaplenjena, tako pišejo hrvatski listi. Vsakdo, ki je pridelal koruzo, mora to naznaniti oblasti.

— **Delavska šola na Dunaju.** Po štiriletnem presledku se zopet otvori na Dunaju delavska šola. Pouk bo trajal od srede oktobra do maja. V učnem načrtu so predavanja o narodnem gospodarstvu, zgodovini, socializmu, socialni politiki, strokovni organizaciji itd. Delavsko šolo bodo smeli posecati vsi organizirani delavci in delavke.

— **Gibanje zagrebških farmacevtov.** V vrstah zagrebških farmacevtov se je zapričela akcija glede povišanja plač.

— **Sociolog in filozof Simmel umrl.** V Strassburgu je umrl profesor dr. Simmel, eden najpomembnejših filozofov in sociologov. Pisal je mnogo in na raznih popriščih. Zanimal se je za politiko, sociologijo, verstvo, politično zgodovino, umetnost in literaturo ter povsod na prav strokovnjaški način obdeloval zamišljene, dobro preštudirane stroke. Veda izgubi z njim znamenitega zastopnika.

— **Slovansko časopisje pred vojno.** Leta 1913. je izhajalo 214 ruskih, 156 čeških, 712 poljskih, 413 srbo-hrvatskih, 359 bolgarskih, 138 slovenskih, 74 slovaških, poleg tega 278 ruskih časopisov; dnevnikov je izhajalo 42 srbo-hrvatskih, 378 ruskih, 87 poljskih 23 bolgarskih, 7 slovenskih in 4 slovaški.

— **Nemško vseučilišče v Beogradu?** »Novine« pišejo: V Beogradu se vrše od 30. septembra do 12. septembra vseučiliščni tečaj. Prirodoslovno filozofska skupina: vseučilišni prof. dr. Richard Wettstein vitez Westerheimski in vseuč. prof. dr. Christian vitez Ehrenfelski. Zednjene države severoameriške: prof. dr. Eduard Brückner. Problemi iz vseмира: prof. dr. Viktor Conrad. Zanimi nas, v koliko bodo razširili ti »vitezi« kulturo v Srbiji. — Tako pojmujejo Nemci dandanes samoodločbo narodov. Kot je razvidno iz liste profesorjev, so nastavljeni sami nemški bratje. Srečna Srbija!

Shodi.

Pozor, železničarji! Dne 4. oktobra 1918 se bo vršil shod vseh železničarskih konsumentov kranjskih železničarjev, ki ga sklicuje podružnica prav. in strok. društva Ljubljana I. ob 7^{1/2} uri zvečer v dvorano hotela »Ilirija« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Aproxizacijske razmere. 2. Raznoterosti. — Sklicatelj.

Zadnje vesti.

Iz državnega zbora.

Dunaj, 1. oktobra. V težkem času so se danes zopet odprla vrata parlamenta. Sklican je bil državni zbor z namenom, da reši davčne predloge; danes mu je določena čisto druga naloga: saj nima zmisla dovoljevati nove davke državi, ki se mora popolnoma preurediti. Vedeti se mora prej, kaka bo usoda te države, to je, kateri državi naj se dovolijo nova sredstva. To bo merodajno za nadaljnji razvoj položaja. Glavna točka današnje seje poslanske zbornice je bila izjava ministrskega predsednika barona Hussareka. Izjava je napravila vtis pogreba četrtega razreda. S takimi sredstvi, kakor jih predlaga baron Hussarek, se monarhija danes ne da preurediti. Brez dvoma bo treba druge vlade in drugih sredstev, sicer je popoln polom neizogiben.

Interpelacija slovenskih poslancev.

Dunaj, 1. oktobra. Na današnji seji poslanske zbornice je poslanec dr. Korošec vložil interpelacijo o agitaciji orožništva proti majski deklaraciji, poslanec Gostinčar o ustavitvi »Jugoslovana«, poslanec dr. Vrstovšek o slovenskih vpisih v zemljiški knjigi na Spodnjem Štajerskem, poslanec Roškar o zapostavljanju Slovencev v vojniščitnih zavodih v slovenskih pokrajinah.

Posvetovanje slovanske opozicije.

Dunaj, 1. oktobra. Danes zvečer so se zbrali na skupno posvetovanje člani Jugoslovanskega kluba, Češkega svaza, Vsepoljaki in člani Poljske ljudske stranke. Dr. Korošec je poročal o potovanju grofa Tisze po jugoslovanskih deželah ter ugotovil, da se je misija madžarskega grofa popolnoma ponesrečila. Sklenilo se je, da se odpošlje predstavitev bosenskega in hercegovinskega ljudstva naslednja brzovjaka: »Skuščina jemlje poročilo o ponosnem nastopu bosenskih bratov, Hrvatov in Srbov, radostnim srcem v znanje. Vse nas je zlasti razveselilo, da so odlični voditelji muslimanskega veroizpovedanja povodom obiska grofa Tisze posvedočili popolno solidarnost s svojimi slovanskimi brati.«

Delitev Češke.

Praga, 1. oktobra. Deželni zakonik za Češko objavlja izpremenjeni statut deželne upravne komisije za Češko, s katerim se ta komisija razdeli na dva dela in sicer na češko in na nemško komisijo. Komisiji sta v svojem območju samostojni in neodvisni druga od druge. Vse funkcionarje imenuje cesar.

Hrvatski zastopniki v avdijenci.

Zagreb, 1. oktobra. Cesar je sprejel v posebni avdijenci zastopnike hrvatsko-srbske koalicije in ministra za Hrvatsko dr. Unkelhäusserja, koj nato pa ministrskega predsednika dr. Wekerleja. V političnih krogih se sodi, da pogajanja med Wekerlejem in Hrvati niso uspela, zato je izposloval Wekerle avdijenco. Odločitev v banski krizi še ni padla.

Koalijska vlada na Ogrskem.

Budimpešta, 1. oktobra. Ministrski predsednik dr. Wekerle je končal svoje delo za sestavo koalijske vlade. Novi koncentracijski kabinet bo še tekom tedna sestavljen. Tako grof Tisza, kakor tudi grof Julij Andrassy in grof Apponyi so pripravljeni vstopiti v novo ministrstvo. Dr. Wekerle se poda danes na Dunaj, da izposluje pritrdilo vladarja za sestavo nove vlade. Z ozirom na vnanji položaj bo sklican državni zbor na dan 8. oktobra.

Vladna kriza v Nemčiji.

Berlin, 1. oktobra. Stranke večine državnega zbora so se zedinile na skupen program ter prišle do zaključka, naj se osnuje vlada večine. Večino bodo tvorili socialni demokrati, centum, naprednjaki in morda nacionalni liberalci. Vsi državni tajniki so se stavili kroni na razpolago.

Nova nemška vlada.

Berlin, 1. oktobra. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da bodo v novo vlado najbrže vstopili: socialni demokrat poslanec Ebert kot vicekancler in državni tajnik za notranje zadeve, član centuma Erzberger kot državni tajnik za vnanje zadeve, socialist Legien kot državni tajnik gospodarskega urada, socialni demokrat Südekum kot državni tajnik zakladnega urada in član centuma baron Rechenberg kot kolonialni minister. Podkancler Payer je povabil voditelja neod-

visnih socialnih demokratov Haaseja in voditelja Poljakov Korfanskega na konferenco. Obema je predlagal, naj vstopita v novi kabinet. Odločitev še ni padla; skoraj gotovo pa bosta oba odklonila.

Vojni položaj.

Dunaj, 1. oktobra. Na zapadni fronti se bije usodna bitka, ki prinese najbrže odločitev. Izredno srditi boji se bijejo za Cambrai; že v bližnjih dneh se odloči usoda tega mesta. Središče in žarišče bojne fronte je črta Cambrai-St. Quentin. Vkljub skrajnim naporom se Nemcem doslej ni posrečilo, vreči Angleže in Amerikance, ki so vdrlji preko kanala v nemške pozicije, nazaj na zapadni breg kanala. S tem je tudi St. Quentin težko ogrožen. Severozapadno Reimsa se razvija nova bitka. Pričakovati je neposredno velike angleško-amerikanske ofenzive pri Armentieresu. Zdi se, da razpolaga maršal Foch še z velikimi rezervami. Na macedonsko-srbski fronti so se ostanki bulgarske armade združili z avstro-ogrskimi oddelki.

Odločilna seja bulgarskega sobranja.

Sofija, 1. oktobra. Bulgarsko sobranje je imelo včeraj kratko sejo ter se je nato odgodilo do petka, kateri dan bo sobranje sklepalo o mirovni pogodbi. V opozicijskih bulgarskih krogih prevladuje mnenje, da sobranje najbrže ne bo sprejelo mirovni pogojev entente. Prišlo bo do ustanovitve provizoričnega kabineta. General Savov reorganizira armado.

Bulgarsko sobranje.

Sofija, 30. septembra. (Bulg. tel. ag.) Ministrski predsednik Malinov je otvoril danes izredno zasedanje z naslednjim v imenu kralja prečitanim prestolnim govorom: Splošen položaj dežele in posebna skrb, ki jo potrebuje, da zadovolji številnim potrebščinam vojske, ki je izpolnila junaško svojo dolžnost, je zahteval v maju tega leta sestavo sedanje vlade. Gospodje poslanci! Moja po javnem mnenju designirana in moje zaupanje uživajoča vlada je v tem kratkem času, ko je vodila posle dežele, vse storila, kolikor so razmere dopuščale, da reši številne in težke probleme, ki jih je dovoljeval položaj, ki ga je ustvarila večletna vojna: Gospodje poslanci! Prepojeni z največjo lojaliteto do naših zaveznikov, nismo imeli ne jaz ne moja vlada nič drugega pred očmi, kot našo dolžnost izpolnjevati napram domovini ter dati njej kakor tudi našim hrabrim četam možnost, da dospemo do častnega miru primernemu britkim žrtvam, ki jih je prevzel narod za dosego svoje enotnosti. V tem zmislu se je storilo, kar je bilo mogoče. Končno je moja vlada po treznem preudarku položaja sklenila, predlagati našim številnim nasprotnikom, da se prično pogajanja radi premirja in eventualno radi miru. Gospodje poslanci! Vlada, ki ima pred očmi vstvarjeni položaj in številna vprašanja, ki so in ki še utegnejo nastati, je sklenila sklicati narodno skupščino k izrednemu zborovanju. Razume se samoobsebi, da to ne izključuje, da bi se narodna skupščina ne smela baviti pri tem izrednem zasedanju tudi z drugimi zadevami, ki jih zahtevajo potrebe, običajne, redne upravne zadeve. Gospoda moja! V pričanju, da boste pri svojih posvetovanjih in sklepih izkazali svojo spretnost, modrost in patriotično mišljenje, kakor jih zahteva sedanji trenotek, prosim blagoslova Vsegamogočnega našemu delu in otvarjam četrto izredno zasedanje sedemnajste redne narodne skupščine. Živela Bulgarija! (Dolgotrajno odobravanje). Po prečitaniju prestolnega govora je sledil običajni kratki božjeslužbeni obred, na kar je predlagal ministrski predsednik Malinov, da se sobranje odgodi do petka, da bo mogel podati zastopnikom naroda temeljito pojasnilo o položaju in zlasti glede na premirje in o pričetku mirovni pogajanj.

Sobranje je ta predlog sprejelo, na kar je bila seja zaključena.

Mirovni pogoji za Bulgarijo.

Dunaj, 1. oktobra. V diplomatičnih krogih se potrjuje, da je bilo v nedeljo zvečer podpisano v Solunu premirje med Bulgarijo in entento ter da so se takoj pričela mirovna pogajanja. Mirovni pogoji so zelo trdi: bulgarska armada se mora demobilizirati, od bulgarskih čet zavojevano ozemlje opustiti, vsa prometna in pomožna sredstva države pa se morajo izročiti sovražnim armadam, da se jih le-te poslužijo proti Turčiji in Avstro-Ogrski. Bivši bulgarski poslanik v Bernu, Radev, se udeležuje v Solunu pogajanj kot zastopnik kralja Ferdinanda.

Usoda kralja Ferdinanda.

Zeneva, 1. oktobra. Pariški »Temps« naglašava v uvodnem članku potrebo stroge sodbe proti bulgarskemu kralju Ferdinandu. Če je res eden glavnih vojnih ciljev entente, da osvobodi svet vojaške avtokracije, potem kralj Ferdinand ne more več ostati na prestolu, kajti on je glavni predstavitelj vojaške avtokracije na Balkanu.

Nemške čete zasedle Sofijo.

Berlin, 1. oktobra. Nemške čete so zasedle Sofijo ter vse važne postaje železnice Sofija-Odrin-Carigrad.

Umetnost in književnost.

Narodno gledališče v Ljubljani. Sinoči so ponavljali na odru Akademijo. Razen že znanih pevcev sta nastopila na odru tudi še operna pevca, gospod Pavel Debevec in gospod Kovač. Poleg opernih odlomkov sta se peli dve pesmi mladega skladatelja Škerjanca, ki sta bili zaradi svoje ljubkosti in nežnosti od občinstva toplo pozdravljeni. Bil je lep koncertni večer. — Danes se igra »Divji lovec« B. I. Začetek predstave ob pol 8.

Iz gledališke pisarne. Jutri, dne 3. t. m. se ponovi zvečer »Morala gospe Dulske« za abonement C. — V petek ostane gledališče zaprto, ker se vrši skušnja za gledališko igro slavnega češkega pisatelja Jiraseka »Laterna«.

Koncert Pepa Bartona (violinist), ki je koncertiral v Trstu in Zagrebu z velikim uspehom, bo v soboto, dne 3. oktobra tudi v Ljubljani.

»Kurent«. Pred seboj imamo četrto številko »Kurenta«. Vsebinska se giblje med pekočo satiro na današnjo prevladujočo birokracijo in njene oskudnosti, kar je prav dobro orisal Milčinski v Tendi Lali in v Ferdo Plemičevih »Maslenih kolačih« ter med komičnimi — včasih malo banalnimi — šalami in pesmimi. Slike se nanašajo na dnevne politične razmere in marsikatera je krepka satira na obstoječe razmere. »Kurenta« priporočamo tudi delavstvu. Našlo bo v njem dosti primerne razvedrila.

Aprovizacija.

Prodajalci sladkorja iz Ljubljane se vabijo, naj se zanesljivo zglase v četrtek, dne 3. t. m. v sladkorni centrali pri g. ravnatelju Lillegu radi sladkornih nakazil.

Zeljate glave za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo zeljnate glave na zelena nakazila za krompir v petek, dne 4. t. m. in v soboto, dne 5. t. m. v deški šoli na Ledini. Določen je tale red: v petek, dne 4. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 130, od 9. do 10. štev. 131 do 260, od 10. do 11. štev. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. štev. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. štev. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. štev. 781 do 910. — V soboto, dne 5. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 911 do 1040, od 9. do 10. štev. 1041 do 1170, od 10. do 11. štev. 1171 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev.

izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi v zmislu § 33 na

redna članska zborovanja,

ki se vrše:

Za okrožje Vič-Glince-Rožna dolina: 11. oktobra ob 8. uri zvečer na Glincah v »Ameriki« na Tržaski cesti.

Za okrožje Tržič na Gorenjskem: 13. oktobra v Tržiču pri Pelarju ob 3. uri popoldne.

Za okrožje Spodnja in Zgornja Šiška: 14. oktobra ob 8. uri zvečer pri Sternu, Kolodv. ulica.

Za okrožje Udmat-Zelena Jama-Moste: 15. oktobra ob 8. uri zvečer pri Pavšku v Udmatu.

Za okrožje Ljubljana: 18. oktobra ob 8. uri zvečer v Ljubljani, Hotel »Ilirija«.

Za okrožje Jesenice-Sava Koroška Bela-Mojstrana: 20. oktobra: na Jesenicah ob 10. uri pop. v gostilni pri Peklarju, na Savi ob 3. uri popoldne v gostilni pri Verglesu, na Koroški Beli ob 6. uri zvečer pri Zumru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.

2. Poročilo računov za leto 1917/18.

Nadzorstvo.

3. Volitev delegatov za občni zbor.

4. Predlogi in nasveti.

Načelstvo.